

СВОБОДА

Виходить щоденно рано

**РЕДАКЦІЯ
И АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143 322.
Адр. тел.: „Свобода“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів
редакція не звертає.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 3900 мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 10 фр. фр.,
Італії 10 лір, Німеччині 3000
п. марок, Швейцарії 5 шв.
фр., Чехословаччині 30 ч. ко-
рон, Румунії 50 лей, Бог-
гарії 50 левів, Австрії 3.000
мп. Зміна адреси 100 мп.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
150 мп.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

НИТКИ І БАВОВНА

D. M. C. (D. M. C.) Harland, Coats, Clark, Невський, різні галантерейні товари поручає по оригінальних фабричних етикетках. Х. МАЙЗЕВСЬКИЙ Львів, пл. Різні 4. на с. фірма: Х. МАЙЗЕВСЬКИЙ І С-КА І. П. (дім Бенчера).

До всього культурного світа.

Чотири роки польської окупації у Східній Галичині це безперервний час гноблення і насильств на українським народі. Знищення всіх культурних надбань нашої нації, грабницька господарка природними багатствами, колекцізація краю чужими елементами, переміна українських шкіл на польські, замкнення українцям доступу до університетської освіти, заривання українських культурних інституцій, врешті безнастанні трусси, арешти, в'язнення, політичні процеси й засуди. — це відносини, у яких живе населення Східної Галичини під окупацією Польщі.

В останнім часі ці відносини дійшли до крайнього напруження. Польська влада в одному тижні перевела масові арешти у Львові та по всіх містах і селах краю, запобігаючи в'язниці тисячами жертв — муштин і жінок, професорів, учителів, адвокатів, лікарів, інженерів, священників, студентів, ремісників, робітників, міщан і селян, людей усього стану і віку, навіть малолітню шкільну молодь. Число арештованих є кілька тисяч, не числяючи тих, що знаходяться у польських в'язницях з давнішого часу. Арештованим не подається мотивів ув'язнення, безправно тримається їх без вивчення цілими тижнями, в ході і голоді; поліційні і в'язничні влади допускаються різних надужит над в'язнями, навіть побоїв і проливу крові, як це стверджено протоколами свідків.

Причини цих останніх масових арештів і знущань є виразно політичної натурі. Уряд польської республіки рішив без ніякої правової основи розписати в окупованій Східній Галичині вибори до варшавського союму. Проти цього розпорядку українські політичні партії Східної Галичини заклали однозгідно протест і зголосили повну абстиненцію від активної і пасивної участі у цих виборах. Щоби все таки присилувати українське громадянство до участі, польська влада постановила неревести безоглядний терор над населенням. Урядовими розпорядками заборонено агітацію проти виборів, ви оками грошевиими карами силувано громадян до участі у виборчих комісіях, під покривкою побороювання протидержавної саботажі заведено у Східній Галичині наглі суди, під покривкою ловлення збройних відділів, що мали вийти до краю зза кордону, заповнено всі села і міста польським військом,

врешті у кількох днях переведено у цілім краю масові арештування українських політичних і культурних діячів, щоби позбавити край інтелігентних провідників, зломити національний фронт українського громадянства та під терором війська і поліції перевести вибори до польського сойму.

Проти налужить польської окупаційної влади у Східній Галичині український народ вносив уже багато разів свої жалоби і протести до Союзу Народів до Найвищої Ради та до поодиноких держав Антанті, що застерегли собі вирішення правового положення нещасної країни. На жаль сумне положення Східної Галичини лишається без змін. Перед українським народом стоїть страшне марево позбавлення усіх прав людини і нації, на своїй власній землі, яку щедро скроплено кров'ю у боротьбі за власну державу.

Потрясені останніми страшними подіями, масовими арештами і знущаннями над тисячами невинних жертв, підносимо наш голос до всього культурного світа підносимо в надії, що культурний світ не позоветь, щоби на його очах відбувалася страшна екстермінаційна акція польського народу і держави проти українського народу у Східній Галичині, котрого позбавлено усього, котрому не дозволяється навіть, щоби пасивністю при виборах висказав свій протест проти безправья, яке над ним твориться.

За вірність поданих тут подій ручимо своїми підписами.

Львів, дня 5. листопада 1922 р.

Юліян Романчук,

б. віцепрезидент австрійського парламенту і б. голова українського парламентарного клубу.

Олександр Барвінський,

б. член Палати Панів в австрійським парламенті, голова християнсько-суспільної партії.

Д-р Володимир Бачинський,

б. посол до австрійського парламенту, голова Народного Комітету і Міжпартійної Ради.

Д-р Лев Бачинський,

б. посол до австрійського парламенту, голова радикальної партії.

Д-р Григорій Хомишин,

єпископ станиславівський.

Йосафат Коциловський,

єпископ перемиський, самбірський, сянківський.

Александр Лешкович-Бачинський,
генеральний вікарій архідієцезії львівської.

niezwolcznie wolność. — Практика, а дійсність, як инакше виглядає. — Арештований зробив всякі зажалення, а коли це не помогло зачав від 30. жовтня голоділку. Судовий лікар побоюється о його стан адорюля, бо арештований є хворий на серце і нерви. По причині голоділки йому починають пухнути ноги.

За що їх мучать?

В боротьбі між двома народами, можна — зрозумівши психіку противника й методи його боротьби! — зрозуміти й арештування політичних діячів та осіб, що беруть участь в організаційному рухові, який не на руку противникови, хоча б вони нічим не провинилися проти законів. Але коли арештується осіб, що стоять поза межами політичних впливів, організацій і партій, то такі поступки можна зрозуміти тільки, як жадобу мести і нищення всього, що українське.

Підчас масових арештувань ув'язнено робітників на культурному чи мистецькому полі, осіб, котрі ніколи в життю не брали в політичному руху жадної участі і олінокою їх виною є те, що вони Українці. Візьмім на приклад арештування Петра Холодного, голову гуртка діячів українського мистецтва, відомого артиста-малюра, який і за час своєї громадської діяльності на Бел. Україні (як міністр народної освіти), був усім відомий з своєї аполітичності, та виключно цікавився теорією педагогіки й організацією освітньої справи; на еміграції ж посвятився виключно малюрському мистецтву.

Окрім цього не від речі згадати арештованих: Федора Дутка, письменника емігранта, Андрія Голубку театрального критика, і поетів Романа Кулчинського та Василя Бобинського. Всі вони без причини ув'язнені і без сліду сидять серед важких умов у тюрмі.

Масові арештування.

Белз.

Дня 24. X. ц. р. белзька поліція перевела трус у голови чит. „Просвіти“ п. Мих. Метришули і п. проф. Смольницького Стеф. При ревізії забрано наукові книжки як: „Історію української літератури“ (шкільний підручник), примірник „Невольника“, карту України і інші шкільні підручники. При ревізії оден з поліційантів, розложивши карту України з іронією спитав свого тов.: „Czy to taka wielka Ukraina i kiedy ona była?“ По ревізії арештовано обох згаданих і відвезено до Львова.

Делатинщина.

Арештовані: о. декан Ганушевський парох в Дорі, о. Олекса Луців парох з Микуличина, учит. Струць, селяне з Микуличина: Мотрук, Онутчак, Лясоцький і лісничий Білинський. Як нас повідомляють, всіх їх арештовано на донос Володимира Парфановича, кандидата на посла до польського сойму.

Цей „кандидат“, відомий на Гуцульщині прихвостень старости, ворог усього, що українське, хоче тим способом позбутися негідних осіб і уторувати собі дорогу до сойму. Але наші Гуцули, знаючи добре свого „Влодзя“, не дадуть себе обманути,

Найдешевший магазин одягу мундешьких, жіночих і діточих тільки у фірми **ШМОСА І БІКЕРЕСА** Львів, вул. Краківська 17. — Філія: вул. М. 2. Краківська 2. 4—5
Замовлення з найсвідоміших класів і заграничних матеріалів полагоджуються зраз. Містов футра до подорожі і буди на складі.

бо знають, що чоловік котрий злигається з панамі і виховує дітей своїх у чужому дусі, не може бути оборонцем нашого народу.

Ждачів.

Переведено ревізію майже в усіх українських учителів та священників і свідоміших селян. Арештовано м. и.: учителів Котовича з Гнізичова, та Фелака з Деменки лісної. В Буянові арештовано Романа і Ярослава Михайловича. В Мельничі переведено ревізію у студ. Тимюха Кирила і Якова Хомяка. В Журавні арештовано Івана Паламара канд. адв.

Калуш.

В Калуші арештовано д-ра Воробця і д-ра Сохаського. Їх арештовано на донос „священника“ Ількова, котрий під охороною польської поліції веде агітацію і усуває з дороги людей, що йому невідпідні у кар'єрі. Всі місцеві Поляки підпирають кандидатуру о. Ількова і терроризують Українців, котрі як один заявляються проти виборів. Ільків їздить по вічах і ширить зневіру в побіду наших змагань, наклеюючи до „угоди“. Цікаве, що ніхто не вневіривтя з поміж тих, що томляться у тюрмах, що нечесли тягар війни, а попав у зневіру отчик, що весь час сидів у затишці під крилами опікуна графа Розвадовського.

На днях арештовано в Калуші Осипа Ткачука і Захнел.

Камінна струм.

Арештовано 30 осіб, між ними Яців Стеха, Г. Мушкевича із сином, Ів. Литвина, радника Гермака, Тарнівського, Степана Косаревича. В Желехові вел. арештовано учительку Ф. Біликівну, у Волиці учит. М. Чучманівну і Яцка Щура.

В селі Сокол арештовано кілька осіб, а за втікаючими селянами жандарми стріляли з крісів.

Ревізію переведено в домі о. Цегельського, п. Петрушевичівної, та о. Сивенького.

В Ракобутах ув'язнено о. Василя Лиска і студ. Костя Лиска.

Комарнищина.

В Комарнищині арештовано: Козловського Івана учителя і Давида Якова ст. техн. обох з Колодуб, Лопадчака Ілька ст. пр. і Сайка Володимира учит. обох з Хишевич, Зазуляка Ілярія учит. з Порічча і Мацієвського Михайла ст. теоль. з Завидович, Роздольського Івана, Стрільчика ст. пр. і Цегелика в Р. дках, о. дек. Ковальського і о. Кміта Юрія пароха в Чайковичах.

В Комарні арештовано 29. жовтня вночі підчас весілля в одного громадянина двох гімн. учеників Михайла Ліщинського і Петра Вигнанського. Обох їх запроваджено на постерунок місцевої державної поліції, де командант тойж поліції Найгебауер тяжко побив Петра Вигнанського в присутності арешто-

Галицькі відносини.

Голоділка д-ра Володимира Загайкевича.

Д-ра Володимира Загайкевича арештовано дня 22. жовтня ц. р. в Гостинниці і перезено до Перемишля, де уміщено його в тюрмі. До

тепер не предявлено йому ніякого обвинувачення та не переслухано його. — Артикул 97. Конституції Р. П. з д. 17. марта 1921 р. каже: „Aresztowan, którem w przeciągu 48 godzin nie podano na piśmie z podpisem władz sądowych przysądu aresztowania, odzyskuje

15/16.0.22

ваного Мих. Ліщинського. Потім обох арештованих замкнено і першого з них випущено над раном домі, а Петра Вигнанського вивезено до тюрми до Самбора, де сидять всі арештовані з Комарницької і околиці.

Колочині.

Дня 30. жовтня арештовані: д-р Левицький, д-р Заваликут, Пашкевич, дир. „Сільського Господарства“, Богачевський Ярослав канд. нотаріальний, Богачевська Анна, Поморянський Антін уряд. „Сільськ. Господ.“, Марак Володимир ученик гімназії, Сікора Антін абітур. учит. семінарії, Патрицький Роман дир. „Сіль. Господ.“, Кривий Іван абітур. семінарії, Стефан Сафіян начальник пошти.

Куликів.

Дня 31. X. 1922 арештовано о. Григорія Мандзеватого і Гриця Кулика обох з Гребеняцького пов. Жовква за це, що зрекліся комісарства при виборах, а в Куликові арештовано Стефана Породка за невідомої причини. — Усіх трьох того самого дня відставлено до тюрми у Львові. — У Львові арештовано абітурієнта семінарії з Куликова Сильвестра Породка.

Львів.

Арештовано о. Олексу Гоцького із Жовківщини і Василя Мудрого абсолювента філософії.

Підгаєччина.

Арештовано учителя Турчана, Івана Гладішовського, Івана Русака, Осипа Голобина, Івана Семака, М. Цаля, Ів. Воробія, М. Сарабіна, М. Улуцького, Лотоцького і Павелка.

Гребеняцький пов. Рава руська.

Переведено ревізію в домі о. С. Ничая, Гуменного Павла, Ілька Демка та інших. Ув'язнено Павла Гуменного (інваліда) та відставлено до Львова.

Слобода Золота.

Арештовано Андрія Мандзів за те, що боронив ся від ревізії і рабунків карних експедицій.

Скільщина.

Нагірка і терор тривають далі.

В Синевідську вижнім: крім згаданих арештовано б. старшин У. Г. А. Комарницького Миколу і Дзюру Федора та Цмоця Дмитра.

В Славську: о. Качмарського і много селян, з Ялинковатого

18, Волосянки 16, з Хашованя 10; усіх пов'язано ланцями і відставлено до Стрия, де їх побито до крові.

В Хитарі: о. Йосифовича.

В Либухорі: п. Перейму М. управителя школи і поставлено під суд в Стрию.

В Корчині: о. М. Гаянта і управ. школи Гаврана.

В Тишівниці: студ. М. Равлінка.

Досі в Скільщині арештовано до 80 осіб.

Снятин.

У нашому повіті як і в цілому краю вночі з 20. на 21. жовтня і в дальших днях перевела поліція труси у всіх видніших громадян української народності. У нікого ніщо не знайдено, та мимо цього арештовано Ярослава Королюка сотника У. Г. А. зі Стечеви, О. Григорчука з Рожнова а ще кілька осіб, яких назвиць ми не знаємо. На неділю 29. жовтня с. р. скликали місцеві політичні організації виборче віче до Снятина. На віче прийшов комісар поліції. Він не дозволяв нікому і словечком відзиватися проти виборів, тому референтам переривав а в кінці віче розігнав, бо референти говорили не за виборами а проти. Обох референтів студента Барана та Бордуна арештовано. Також арештовано Володимира Гіжовського і Ярослава Курилюка. В тій самій тюрмі сидить д-р Т. Окуневський, котрий мимоволі опинився на лісті якоїсь хлопсько-селянської партії з під прапора Яцкова. Замість до сойму попав в тюрму.

Сянік.

Арештовано майже всіх свідомих Українців, між ними 45 священиків та учителів. Відомі імена: о. Андрейчик Петро із Залузя, о. Вітошинський Петро, о. Добрянський Осип з Постолова, о. Кабаровський Евстахій із Сянока, о. Криль Мих. з Вислока, о. Минцінський Юрій з Корликова, о. Трешневський Олекса з Ялини, о. Тустановський Кирило з Воли, о. Чайківський із Завадки, о. Чертежинський Дмитро із Бібрки, о. Фуглевич Мих. з Королика, Кордуба Волод. з Сянока, Михайло Цар, Дмитро Висоцький, Кікта, два брати Станчаки, студ. Вільховець, Подобинський, Сидомир Гриць, Осип Борис, Левидький, Коник, Лукасевич і інші. Терор шаліє далі, з метою примусити Українців взяти участь у виборах. Населення не дається настрашити і зробить так, як рішило все українське громадянство.

Чотири кандидати на послів убиті.

Нас інформують: В селі Мишкові пов. Заліщицького трьох озброєних людей напало на управителя школи Березовського, котрий кандиддував на посла до польського сойму. Невідомі особи запровадили його до ліса і там замордували. При убитому найдено картку з написом: „Так буде всім хрнтям“.

„Przeгляд Poniedziałkow“ доносить: „Після замордування Твердохліба, вбивства в Устечку Березовського, поповнено третій морд в Іспасі. Вночі з 3. на 4. листопада прийшло чотирох гайдамацьких „боюфкаржи“ під хату Василя Піхалюка і трома влучними стрілами з крісів ранили його смертно. Піхалюк був кандидатом до сойму на лісті української радикальної партії. Наслідком ран Піхалюк закінчив життя, залишивши жінку і діти.

Так само дня 4. листопада в Росохачі пов. Коломия замордовано кандидата до сойму Бохматюка.

З історії містерії.

Нас інформують: Одного дня в Бережанщині появилася озброєна ватага, а коли селяне питали їздців, що вони за люде, то дістали відповідь: „Ми люде з пекла, приїхали на польські вибори. Хочемо не допустити наших селян до виборів, з яких вийде лихо для нашого народу“.

В одному селі ватага заплатила ковалеві по 5 тисяч марок за одну підкову, а мільон марок за корову. Взагалі члени озброєних загонів поводяться із селянами як найкраще і досі не вчинили нікому кривди.

Ватаги над Дністром.

В заліщицькому повіті появилася малі озброєні відділи, котрі нападають на постерунки поліції та двори. До повіту спроваджено військо та розміщено його в Торськ, Ниркові і Цапівцях. Під Устечком військо стрінулося з озброєною ватагою і почало з нею боротьбу. Ватага була озброєна в скорості. Підчас сутички убито одного члена ватаги а другого Степана Мельника взято в полон. Стефан Мельник є учеником VII. класу гімназії в Коломиї. Військо знущалося над полоненим в нечуваний спосіб, що він зносив терпеливо, відповідаючи раз у раз: „Бете ви мене, але будуть і вас бити“.

Тяжко побитого полоненого відставлено до лічниці в Заліщи-

ках. Військо грабить селян. Наприклад в Устечку ограблено у селян кожухи, в Нагорянах у бідної вдови Марії Винниченко польський жовнір забрав убрання і хустки, в Ниркові ограблено навіть жіночі сорочки і тяжко побито за опір Івана Пасіку 65-літнього старця. Польське військо вивозить із сіл повні вози дробу та селянського майна.

Дальший похід ватаги?

„Газета Поранна“ доносить, що ватаги зникли під Бережанами, а пішли в напрямку на Підвисоке. Друга ватага появилася під Копичинями в числі 35 осіб.

Недалеко Заліщик оперує малий відділ.

Документ часу.

Пятнадцять осіб в Жовкві дістало такі анонімові листи:

Placówka Nr. 5. 29. X. 1922

Wielmożny Pan

..... w Żółtkwi.

Українська комуністична б. јовка розслала выроки смерці дла ніяких розетників урядов в Жółtkwi.

Wobec tego zawiadamia się, że w razie wykonania zamachu na powyższe osoby, względnie inne do społeczeństwa polskiego należące zostanie Pan bezzwłocznie zabity. Za jednego zamordowanego Polaka, zginie 10 Ukraińców.

Komitet wykonawczy
Odwet.

Нам цікаво, що мають спільного українські діячі того зразка, як засуджені на смерть „Odwet-ом“ у Жовкві з якоюсь комуністичною боївкою! Адже хай „Gazeta Codzienna“ вкупи з „Рідним Краєм“ захилюють од захоплення терміном „трудовицько-захолвицький“ — все рівно ні одно розумна людина (навіть шовінізмом опанілі редактор „Gazety Codziennej“ повірять, що діячі типу Ф. Федоріва або М. Струтинського є комуністи, що мають якунебуд спільність з комуністичними боївками! Колиж взяти на увагу, що „присуд смерти“ польської боївки отримав м. и. священик о. Баранський у Жовкві, то пізнаємо у цілій повноті безглуздя генералізування роботи комуністичних боївок на всіх Українців! Апогей абсурда!

Платіть партійний податок!!!

Присилайте на адресу! „Кравчий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. нн. ч. 5.000. Жертводавці повище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!!

КЛИМ ПОЛІЩУК.

Потурченко-Потурчишин

(З хроніки сучасного життя.)

(Продовження.)

— Як-то звідки? А кого я сьогодні застав у ліжку о 10. годині ранку? — Загаласував він, звертаючись до всього товариства. — Приходжу до нього зі справою, а він лежить, як бик!..

„Студія“ ніяково захікікала, зашептала і затихла, слухаючи, що він говорив далі. А він уже просто кричав:

— Що можуть робити буржуазні тулуби, що знизу зашиті в лякери, а зверху зав'язані волоссям?..

— Про кого це ви товаришу? — спитався я спокійно. — Надіюся, що я таким тулубом не є!.. Який-же з мене може бути буржуй, коли я живу виключно зі своєї праці!..

Він роблено засміявся:

— Ха-ха-ха!.. А від чого ж ви втікли тоді, як не від праці?!

Я встав і сказав:

— Мені дуже хотілося-б поговорити ще трохи з вами, алс колись, иншим разом поговоримо вже, а тепер я хотів би побажати вам посіти і піти!..

— На ранку, що? — засміявся він знову. — Чекає, бідна!..

Я більше не говорив. Встав встав і, вклонившись всьому товариству, вийшов. Ідучи темним коритарем, почув голос одної фарбованої:

— „А я й не думала, що він ще такий молодий!“ — „Тулуб зав'язаний зверху волоссям!“ — луною відкликнувся по всьому коритарі голос Потурчишина.

Я поспішився на східці і вибіг на вулицю. На вулиці була та сама спека, та сама порохнеца, але трамваї вже не нагадували примар, а люде не були привидами. Впереді мене по хіднику граціозно йшли три панни в білому і в спокійних руках їх молодого тіла було стільки краси і спокою, що мені зробилося боляче за них, коли вони муситимуть колись довідатися про те, що існують на світі не тільки білі суконки й легенькі капелюшки, але ще й „Молода сцена“ і „Експериментальна студія“ при ній!..

V.

Після того пройшло чимало часу і Потурченко більше не з'являвся. Я спочатку згадував його, а потім забувся, як взагалі забуваються те все, що сполучене з неприємним враженням. Але, як вид-

но, вередливий долі бажалося звести нас ближче, що й сталося одного разу в дверях „Народної Книгарні“. Я тільки-що зайшов до книгарні, щоб узяти свіже число „Справи“, як хтось смигнув мене за рукав. Коли я озирнувся, то побачив патлатого, оброслого бородою, брудного й невмиваного чоловічину, який намагався всміхнутися:

— Не визнаєте?..

— Здається, Потурченко? — сказав я, розглядаючи брудну, як ганчірку сорочку à la Байрон. — Шож це з вами?..

— Нічого особливого!.. Такі справи!..

— А як-же „Молода сцена“?

— „Молода сцена“ організується!.. Не дали патріоти грошей і чорт з ними! Я і без них обійдуся!..

Нахилився до мене і зашептав:

— Знаєте, я вирішив поставити „По дорозі в пекло“!.. Це моє перерібка Олекса „По дорозі в казку“!..

— А чому ви не хочете поставити самого Олекса? — спитався я.

— Бачите, він застарий для нашого часу в своєму первісному вигляді, але чудово надається до експерименту!.. Ех, коли-б ви знали, скільки я набуваюся тут! — зі-

хнув несподівано. — Праці до чорта, а грошей нічого-нічого!.. „Народня Розмова“, в якій я просив сто тисяч, дала мені тільки три тисячі, „Народній Промисл“, де я сподівався дістати двіста тисяч, визичив дві тисячі, а инші так нічого не дали. Та все це ще було нічотти, як-би так „Народня Хата“ не відмовила в помешканню для нашої студії. І тепер я в скрутному положенню: грошей не маю, помешкання не маю, студія розсипалася і не хоче збиратися, та й не має де!.. Я-ж сам цілими днями переписую роли, пишу ділові папери, бігаю по всіх справах організації, а як прийде ніч, то не маю де голови прихилити!.. Другий тиждень ночую — то на двірці, то де небудь у парку і вже доночувався до того, що всі поліцаї знають!.. Цейночі на двірці мене мало-що не арештували, але якось викрутився!.. Вчора й сьогодні не їв нічого, а все через те, що я ідею роблю!..

Мені зробилося сердечно жаль його. Згадав за те, що в мене вільне ліжко і що часами в моїй понурій кімнаті буває надзвичайно сумно самому, а через те й сказав:

(Продовження буде.)

Сучасний кан балізм.

Таку смілу прогнозу поставив професор львівського університету д-р В. Фулінський на своїм відчиті перед ареаологом чільних польських політиків у польським демократично-народовім клубі у Львові в марті м. р.

Ця ідея „стварлення“ Українців спільна всім польським партіям. Її голосив таксамо польський бувший „соціаліст“ Вл. Студніцькі в 1915 р. у „Wiedeńskim Kurier-i Polski-m“ під егідою Габсбургів за часів, коли то Поляки орієнтувалися ще на центральні держави і коли то Габсбург мав брати Сх. Галичину з собою як віно, йдучи на варшавський трон. Студніцькі писав тоді: „З Русинами в Галичині справимося до кількох літ“.

Не від річи буде тепер прочитати, як швидко пожибає і триває тепер галицьких Українців і цей вшехпольський учений д-р Фулінський у своїм відчиті на тему: „Асиміляція нелехитських елементів. Проблема національної асиміляції“.

Виймаємо лише кілька найінтересніших уступів з того відчиту і подаємо дослівно за „Słow-em Polskim“ (чч. 143, 157 і 159) 1921 р.

Ціль викладу, відповіді на питання, чи ми (Поляки — Ред.) є в силі всі ці чужі елементи (це є Українців, Білорусинів, Литовців, Німців і Жидів, які найшлися тепер під Польщею — Ред.) стравити, себто засимілювати? І уяв це питання із становища виключно природничого, біологічного, на основі аналогії з відносинами в світі звіриннім і рослиннім, а навіть прямо з функціями травлення покармів в яким небудь організмі. (Як непричком кусник печені — прим. перевод.)

Так упростивши собі поставлене завдання, упорався з ним коротко й легко. По його думці „сполщення елементів славянських на сході, а навіть Литовців піде досить скоро, асимілювання Німців піде значно тяжче, але й це дасться досягнути по упливі якогось часу, натомість асиміляція Жидів, як елементу, що має надто відрубні антропологічні шихи, є зовсім не до задумання“.

Дуже інтересний, прямо „зворушливий“ уступ з цього відчиту подаємо (за 157 ч. „Слова Польського“ з 1921 р.).

Процес асиміляції одиниць не-польських через польський народ розборами Польщі зістав „брутально“ (sic!) перерваній. Безперечно це „насилство“ („gwałt“), через заборчі держави на нас виконане, передусім відбилося відемно на великості маси польського елементу. Смію ствердити, що наш язиковий простір був би значно посунувся на схід, досягаючи майже до самого Дніпра (!), від його жерел — аж по долішній біг, а питання (kwestye) такі, як питання ruski-e (українське), білоруське або литовське, або взагалі зовсім не існували би, або не виступали би в так острій виді, як ва наших днів. З хвилиною повстання

польської держави, цей природний процес, перерваний перед століттям, розпочинається наново, одначе у відмінних „словинах“, сильно в некористь польського народу через правління „заборців“ змінених“.

І пан проф. д-р Фулінський зовсім не стидастся таке голосити! Не жахастся робити таку рекламу своєму власному народові.

Він має на своє оправдання льогіку своєрідну, яка кристалізується в словах: „to co innego“.

Він навіть отверто каже далі в иншій місці свого відчиту (ч. 159 „Слова Польського“): „Ми (Поляки) посідаємо нам питому психічну фізіономію. Цю фізіономію виконували довгі ночі порозборового життя народу. Різбили її сні цілих поколінь на яві, сні, котрі проти льогіки фактів казали мріяти й вірити в той день, котрий має прийти.“

Ми мали свою власну льогіку (Ой се правда — Ред.), свою власну аргументацію, не понятну, не зрозумілу для інших (Свята правда! Славне: „to co innego“ — Ред.), своє власне переконання фантастів, чи прямо божевільних (wagałów) — як нас в Європі називано, ми мали візії для нас так конкретні, як день — через нас єдино виджені, через нікого більше. Це все надало і надале нашій народовій (національній) культурі певну специфічність“.

На закінчення подамо ще, що каже проф. д-р Фулінський блище про скорше сполщення Сх. Галичини й Білоруси.

А саме про Білорусь („Słowo Polskie“ ч. 159, 1921.) каже: „На півночі в простори польської держави вийдуть землі т. зв. білоруські а радше білоруські (sic! білоруські!)“

Далі цей учений каже: „Можемо числити з часом на сполщення тих пару мільонів одиниць (Білорусинів — Ред.) доси під національним оглядом ще не освідомлених“.

Таке лагодиться для коханих браці Білорусинів, яких перехрещується вже з гори на Бялохетів! А для Сх. Галичини ладиться ось що: (гл. Слово Поль., ч. 157, 1921 р.):

„При розумній державній адміністрації, по переведенню земельної реформи (!) по думці постулятив добра „народового“, ті елементи нині ще „зручені“, завтра дадуть найліпших синів ойчизни, що будуть боронити її своїм життям і майном перед якиминибудь „закусами“ з боку ворогів „Річипосполитої польської“.

Таке все лагодиться для Українців й Білорусинів.

Безпощадна польонізація робить своє! Але пословиця каже: „Чоловік стріляє, а Бог кулі носить“.

Д-р Фулінський говорить про легке „стварлення“, забув, що як чоловік переїється, особливо нестравних річей, то часом й Карльсбад не помагає.

Польські вибори і Сх. Галичина.

Польські вибори на Поділлю.

Наш кореспондент з Тернополя доносить:

В виборчому окрузі ч. 54, що обіймає повіти: Тернопіль, Збараж, Тербовля, Скалат, Підгайці, Чортки, Бучач, Гусятин, Борщів і Залішки, зложено як останній список „Українського Незалежного Хлопського Комітету“ з 10 кандидатами. Округ вибирає 10 послів і на основі арт. 46. виб. ординації кожний список може мати 20 кандидатів. Список є слідуочий: 1. Кертичний Нестор, літ 28, рільник з Березовиці великої пов. Тернопіль. 2. Кульчицький Степан, літ 36, урядник воєвідства, Тернопіль. 3. Попович Александрій, літ 45, рільник в Скалі пов. Борщів. 4. Малиновський Маршн,

літ 65, лісничий, Тербовля, 5. Кульчицький Павло, літ 28, рільник в Збрижі пов. Борщів, 6. Коронович Еміліян, літ 70, рільник в Мельниці, пов. Борщів, 7. Сваричевський Гриць, літ 42, коваль в Трибухівцях пов. Бучач, 8. Торугаров Алексій, літ 42, літерат, Тернопіль. 9. Грицьок Олекса, літ 30, рільник Тербовля і 10. Зюбрецький Андрій, літ 50, рільник в Іванкові пов. Борщів.

Згаданий список уложено на приказ зі Львова. Український Незалежний Хлопський Комітет — це фікція. Творять його члени польської деф-изиви, польської державної поліції і кількох польських урядовців, що не мають нічого спільного з українством. Обчислений він на баламучення нашої опінії і наших селян, яких колюча хочеться

втягнути до польських виборів, на що обчислена також виборча відозва цього „комітету“, що проголошує злуку українських земель під Польщею і утворення з них окремої автономічної одиниці зі соймом у Львові. Список зголосив урядовець Степан Кульчицький, що сам ніколи в життю не був Українцем і кандидує на приказ своєї влади, хоч до цього не має права, бо після арт. 6. виб. ординації всі державні урядовці є виключені від кандидатури в окрузі, де повнять службу. Зголосивши список, виїхав сейчас до Варшави, де пробуває досі і не показується ні разу своїм „виборцям“ Про начального кандидата Керничного знаємо, що це бідний сільський халупник, без характерна, нікому невідомо людина, що в „кандидати“ пішла задля мамони. Якийсь час не було його в селі, тепер сидить тихо і не виходить з хати, котрої день і ніч пильнує стало два польські жандарми. Третій знаний нам кандидат Торугаров; „літерат“, це Москаль з роду і переконання, російський емігрант зпід темної звільди, що не давно осів в Тернополі. Перед місяцем мали його відставити до табору інтернованих і вже веліли йому виїздити. Поліція однак впала на помисл і йому запропонувала кандидатуру до польського сойму з рамени „Українського Нез. Хлопського Комітету“, за що прирекла оставити його в спокою і в додатку відповідно його винагородити. Хоч і цей „кандидат“ яко чужинець не має виборчого права (арт. 5 виб. орд.) і хоч не знає української мови, а по польськи трохи калічить, то за приобіцянні благодати згодився кандидувати. Про інших кандидатів не знаємо ніщо блище, сподіємося, що це будуть такіж самі „ананаси“, бо знаємо, що польська влада предклала тут за добру оплату кільком людям, грекат, між ними варіятам і босякам. Підписи „виборців“ на зголошенню (арт. 45.) і на заявах „кандидатів“ (арт. 50.) вийшли з фабрики воєвідства

По селах військо. Урядово ширять відозви Українського Нез. Хл. Комітету. Населення нечувано стероризоване, але держиться спокійно і добре.

Заява.

Ходять слухи, бушім то я беру участь у польських виборах. Отсим заявляю, що я, як карний член українського громадянства солідаризуюся зі всіми Українцями у справі польських виборів до варшавського сейму.

Іван Пеленський
Комарно-Розливка.

Кари за резігнації.

В доповненню відомостей про діяльність окружної виборчої комісії ч. 52. в Стрию в Скільщині доносять нам:

Дня 23. вересня ц. р. заступник предсідника згаданой комісії п. Шулякевіч наложив гривну 20.000 мп. на о. Галькевича Тадея, пароха в Головецьку пов. Сколе за резігнацію з уряду предсідника місцевої виборчої комісії і на Александря Набитовича, місцевого дяка, за резігнацію з уряду заступника предсідника тоїж комісії, скидаючи їх рівночасно з тих урядів. Рішенням з 29. вересня підвищено ім ту гривну на 60.000 мп. Рекурс повна комісія відкинула (подані були політичні причини). Гривною 20.000 мп. покарано також о. Галькевича Юліяна пароха з Рожанки вижної, за резігнацію з предсідника комісії. Знова дня 30. жовтня ц. р. переведено ревізію в домі о. Галькевича Тадея в Головецьку, шукаючи за виборчими відозвами. Селу грозять карною експедицією:

До ілюстрації діяльності стрийської виборчої комісії служить також цей документ:

Do Wbnego ks. Eugeniusza Szubatek w waryczowie. — Ponieważ rez gncja Wlb. ks. z urzędu czł. nka z ramienia Starostwa w Dolinie w

obw. kom. wyb. Nr. 78 w Swaryczowie nos' na sobie wszelkie cechy przeciwpaństwowego stanowiska w akcji wyborczej, przeto po myśli art. 26. ord. wyb. nakładam na Wb. księdza grzywnę w kwocie 80.000 Mk. (słownie osmdziesiąt tysięcy marek) o której ściągnięcie odnoszę się do Starostwa w D.linie. Przeciw temu orzeczeniu służy odwołanie do Okr. Komisji wyborczej w Strju w ciągu 2. dni. — Przewodniczący O. K. W. w z. Szulakiewicz.

Певзевиборчій төпер по сєлах.

В Бурдяківцях пов. Борщів дня 24. жовтня ц. р. командант постерунку польської державної поліції в супроводі двох поліцаїв перевів ревізію у місцевого пароха Ярослава Луцика на підставі підозріння, що він утримує зносини з підозрілими особами (н. пр. з священником Матковським з сусідних Босир!) і веде агітацію проти польських виборів, а його син, абсолютент гімназії Роман Луцик веде агітацію і належить до якоїсь, близше впрочім неозначеної, але видно дуже нелегальної студентської організації. Ревізія тревала майже три години і розуміється скінчилася нічим, бо нічого підозрілого не найдено. На кінець комендант поліції занотував собі, які часописи о. Луцик передплачує і з тим пішов. Того самого дня була перепроваджена ревізія в місцевій читальні „Просвіти“, де шукано за противиборчими брошурами, в управителя школи Максима Брилинського, а також у свідоміших громадян, як пр. Миколи Легкого, Михайла Галюка, Миколи Маковського, Мартина Мисловського та Івана Кухти. Як на початок то не зле. Не знати, чи ті ревізії мали на цілі додати охоти до виборів, чи може що инше. Але село, що пережило не одну біду, може і більшу, переживе і цю меншу.

Заява.

Дня 24. жовтня одержав я від „виборчого комітету в Турці н. Стриєм“ карточку з повідомленням, що мене іменонано мужем довіря тогочасного комітету. Отсим заявляю, що іменовання цього я не приняв, яку то відповідь дав сейчас згаданому комітету і це подаю до публичної відомости.

о. Гр. Канда
парох в Михнівці.

Не агітує.

Ми підписані перевірили закид, зроблений п. Михайлови Кропивичови нач. громади в Перегінську, було би він агітував за виборами і переконалися, що цей закид не є опертий на правді. Противно, можемо засвідчити, що п. Мих. Кропивич не мішається до виборчої акції, не агітує і не змушує нікого до голосування.

Перегінсько, 25. 10. 1922.

Ярослав Небиловець, о. Петро Патрло, Василь Кузь, Никола Холусяк, Федор Ерик, Никола Колодницький

Кольби при виборах.

До Яблонова, пов. Косів, прибуло 350 жовнярів, які розмістились тут як залага. По інформаціям, які маємо від них, виявилось, що їх пригнано для підняття духа „хлопув“ до виборів. Як кажуть, тутешні Поляки, коли хлопа натовкти трохи кольбою, то жваво подасть голос і приступить до виборів. Отже кольбами буде проведено голосування по наших селах. Та даремне сподівання шляхотних панів.

Гуцул.

Таємничий автомобіль (?)

„Газета Поранна“ доносить, що через Зборівщину переїздили невідомі особи автомобілем, розкидаючи між населенням відозви із закликами не брати участі у виборах до сойму. Поліція розпочала погною за таємничим автомобілем.

Пишіть звідомлення!

З огляду на далекосягле значіння теперішньої виборчої кампанії обовязком наших організацій, повітових і громадських а з окрема ко-

ждого громадянського діяча припинувати, щоби сейчас після виборів до редакції „Діла“ вислано точне звітлення, як випали вибори. З цим звітленням треба перш усього подати: 1) хто з дотичної місцевости був арештований, 2) кілька було війська та якого, 3) кілька було поліції, 4) чи і який був терор і 5) хто взяв участь у ви-

борах. Звітлення мають бути по змозі короткі, а на всі факти різкого терору мають бути подані свіаки.

При зміні адреси просимо не забувати поштом і попередити свою адресу.

Після перевороту фашистів.

Нова відозва команди фашистів.

„Neue Freie Presse“ доносить: Начальна команда фашистів видала нову відозву із закликом до ладу і порядку та дисципліни, яка тепер в хвилині триумфу фашистів більше потрібна як коли. У відозві пояснюється, що всякий злочин надужиття і ухилення від карності буде караний. Фашисти і армія творять тепер одну цілість, об'єднану любов'ю до вітчизни і короля. Фашисти перевели — як говорить відозва — величаву революцію і тепер пора закріпити її. Генеральний інспектор медіолянських фашистів видав строгий наказ, згідно з яким з днем появи відозви вік 3 год. на вулицях не сміє появитись „чорна сорочка“, цеб то жовір армії фашистів.

Річниця побіди.

З нагоди 4-х літньої побіди союзників Муссоліні видав маніфест до народу, в якому заявляє, що новий уряд бажає і буде правити під гаслом безпеки миру внутрі країю та збільшення авторитету італійської держави на зовні.

Демобілізація фашистів.

„Н. фр. Пр.“ доносить: В Римі й інших місцевостях почалася вже демобілізація фашистів. Нач. командант фашистів заборонив секвеструвати оружя й муніцію в казармах. Таксамо союз італійських націоналістів звиває своїх членів до демобілізації. В прокламації сказано, що тепер націоналісти мусять ужити всіх сил, щоби сотворити сильну організацію, яка зосереджувався би біля правительства.

Міліція фашистів.

„Ліккольо“ подає кількість міліції фашистів, зібраної у Римі, на 100.000. Ця сама газета зазначає, що першою ознакою побіди фашистів являється звичковий курс ліри.

Фашисти й соціалісти.

Входячи до Риму, фашисти заклали умову з мешканцями робітничої частини міста, а саме, що підчас перемаршу відділів фашистів обі сторони стримаються від демонстрації і провокації. На чолі походу йшли поруч з провідниками фашистів і три провідники соціалістів, щоби заманіфестувати згоду. А проте не обійшлося без інцидентів, які довели до кількохгодинної перестрілки. Підпалено будинок лідера соціалістів.

Дефілада фашистів.

В Римі відбулася урочиста дефілада 70.000 фашистів. Дефілада тривала 5 годин. Населення витало фашистів з ентузіазмом.

Фашисти урядують.

В Медіоляні фашисти заборонили видавати соціалістичну газету „Avanti“.

Завдання Італійської Ради міністрів.

Рада міністрів дала Муссолініму далеко йдучу повновадсть у звязі з конференціями в Лозанні і Брук-

селі. Рада міністрів ухвалила також скликати палату на 16. падолиста.

Справа уступлення гр. Сфорци.

Муссоліні вислав до італійського посла в Парижі гр. Сфорци телеграму, в якій заявляє що намір уступлення гр. Сфорци зі становища посла, заки познакомилися з програмою нового правительства, вважає невідповідним. Правительство предложити палаті програму і звиває гр. Сфорци задержати свій уряд і не причинювати в теперішній мент труднощів. Причинювати тепер урядові труднощі мусять уважати малим народнім почуттям. Гр. Сфорци відповів, що настане на своїй димісії, однак заявив свою готовість заступати Італію на Східній конференції.

Димісія італійського амбасадора.

Італійський амбасадор у Берліні сенатор Фрасат безпробовочно після утворення нового правительства зголосив свою димісію з огляду на нове утворене положення.

Італійський амбасадор в Берліні.

Потверджується вістка про іменування бар Авецано амбасадором Італії в Берліні.

Муссоліні й італ. посла у Варшаві.

Муссоліні просив італ. посла у Польщі Томасіні, який перебуває на місячній відпустці у Римі, щоби негайно повернув до виконання обовязків. Томасіні перервав відпуск та виїхав до Варшави.

Муссоліні і Зед. Держави.

„Чікаго Трібюн“ з Риму: Першим кроком Муссоліні буде його зближення до Зед. Держав в цілі піднесення італійських фінансів.

Італія і Югославія.

Муссоліні мав довшу розмову з югославянським послом Антоневичем. Заявивши про миролюбиве й доброзичливе становище Італії, новий прем'єр рішуче підкреслив факт концентрації югославянських в іськ та звернув увагу на потребу завершення югослав. військ також із Задачу.

Англія Муссолініму.

На тел. граму Муссолініого відповіли Бонар Лоу і Керзон, що й вони бажать собі тріркої приязни поміж обома державами. Англійський уряд є переконаний, що інтереси Англії і Італії будуть розвиватися при взаємній лояльності.

Д'Анунціо Муссолініму.

Д'Анунціо після Муссолініму таку телеграму: Маю довіру до Муссолініого та його сильної волі. Справа відбудови є важчою ніж діло войовників. Тому мусимо всі стати прикладом енергії та бажання до праці. Ця телеграма викликала різні коментарі.

Масони й фашисти.

Великий майстер італійських масонів Торрі-Джяне переслав Муссолініму телеграму з сердечним привітом від імени всієї масонерії.

з'бріння признало недійсними всі концесії та договори, заключені константинопольським урядом від часу 16. березня 1920 р.

Детронізація султана.

„Chicago Tribune“ доносить із Константинополя, що на пропозицію Різа Нурі Бей, Національне зібрання проголосило детронізацію султана. Кіаїм Карабекір назначений генерал губернатором Константинополя. Йому приказано негайно виїхати до столиці і обняти своє становище.

Національне Зібрання ще не признало наступника султана, але панує переконання, що буде вибраний начальник держави без династичних прав. Крім того, Національне зібрання проголосило суверенність народу і постановлено змінити оттоманське царство в турецьку державу, що рівнається прокламації турецької республіки.

Новий каліф.

Спеціальна комісія для релігійних справ займається справою вибору нового каліфа, як голови всіх

Магометан у справах в'роісповідання.

Султан.

Є вістки з Константинополя, що султан готує заперечити легальність постанови ангорського Народного Зібрання, проклямоучої його детронізацію.

Присилувана димісія.

Аг. Гаваса повідомляє, що міністри, які подались до димісії, отримали були з Ангори загрозу, що будуть вважати їх зрадниками, як що вони залишаться на своїх становищах.

Демонстрації.

У Константинополі відбулись демонстрації під гаслом домагання абдикації султана.

Адміністратор Константинополя.

Згідно з наказом з Ангори та в звязку з димісією оттоманського кабінету, ген. Рефет Паша перейняв керівництво всією адміністрацією Константинополя.

РІЖНІ ВІСТІ

Кампанія Л. віда Джорджа.

На одному з виборчих мітингів в Лондоні Льюїс Джордж вголосив промову, в якій гостро атакував консервативів та заявив, що з боку реакції грозить далеко більша небезпека, ніж з боку робітничої партії, і тому головним ворогом є реакція. „Безумовно — сказав Л. Джордж, — треба боротися в Лейбуз. Партії, але негайною справою є помішати плани реакції.“

Англійські вибори.

Поміж 57 кандидатами до парламенту список котрих є вже певний, є між иншим шість теперішніх міністрів і Льюїс Джордж.

Дефіцит Франції.

Генеральний референт фінансової комісії Анрі Беранже складаючи звіт про фінансове становище, окреслив пасива Франції на 175 мільярдів фр., вкл. з державними боргами, та актива на 139 мільярдів, вкл. з претензіями Франції до Німеччини й інших країн.

Катастрофи в Неаполі.

На місто найшла повінь. Вода підмила багато будинків, які своїми руїнами присипали мешканців. Досить певно відомо про смерть десяти громадян та багато ранених.

Житкович в Америкі.

Чеські газети пишуть, що кол. губернатор Підкарпатської України, Житкович, який тепер перебуває в Америці, веде агітацію за повною автономією Підкарпаття.

Сх дна конференція.

З огляду на події в Туреччині, Східна конференція розпочнеться мабуть з опізненням, та не швидше 20-го ц. м.

Англія проти походу Турків.

Ген. Шар маз зажадати обсади Дарца проти Царгорода, а то щоби перешкодити Туркам перейти Маріцу.

Німецький парламент.

З причини нарад репараційної комісії, котрої присутність у Берліні потріва: довше, як передше думали, німецький парламент збереться мабуть не 7., як звідомили, але 13. або 14. падолиста, опісля з причини гор.-шлесських виборів, які мають відбутися 16. листопада — парламент відложиться.

З репр. комісії.

Як зачувати, на засідання репараційної комісії запрошено багато визначних учених і представників численних природничих інститутів та берлінських клінік. Вони мають представити комісії катастрофаль-

ний образ положення наукових інститутів у Берліні. Німецький міністер фінансів передав репараційній комісії меморандум про стабілізацію марки.

З'їзд фінансових знатоків у Врта.

Вчора вечером відбулося у канцлеа Врта прийняття для загран. фінансових знатоків.

Був і король Константин перед анкетовою комісією.

Преса звітляє, що був. король Константин, котрий згідно з загальною думкою поносить відповідальність за пораження і руїну Греції, буде завізваний перед анкетову комісію. Коли би король не послухав цього візвання, буде його судити спеціальна воєнна Рада разом і на рівні з обжалованими міністрами.

Грецька королева в Голандії.

„Н. Вр. Тгт.“ з Парижа: По донесенням із Леодіума, грецька королева Софія приїхала до Дурн. до свого брата, б. ціс. Вільгельма, щоби взяти участь в шлюбному торжестві.

З'їзд до швейцарської Нац. Ради.

Вислід виборів до швейцарської Нац. Ради такий: на загальне число 98 членів нової Нац. Ради (до теперішньої Рада числила 189 членів) радикали здобули 59 мандатів (досі 59), катол. консерватисти 44 (41), соці. дем. 43 (38), мужицька партія 35 (31), ліб.-демокр. група 10 (9), т. зв. соці. політична група разом з безпартійними 5 (8), комуністи 2 (3).

Російсько-турецька конференція.

З Москви повідомляють, що 20 жовтня в Ангорі розпочалася московсько-турецька торговельна конференція. З приводу того англійська преса доносить, що відносини Туреччини до Антанти не ясні, а до совітської Росії шораз приязніші.

Конференція роз'яснення.

Совітський уряд переслав литовському урядові запрошення на конференцію роз'яснення в Москві. Литовський уряд відповів, що участь у конференції взьме.

Кр за баварського кабінету.

Прем'єр Лерхенфельд передав баварському соймову мотиви, задля котрих подався до димісії.

Справа близького С оду.

З Лондону повідомляють, що Лорд Керзон і французський амбасадор обмірковували на спільній конференції засоби, яких Антанта має ужити в цілі удержання одноцільного фронту проти Туреччини.

Кінець турецького царства.

Кінець турецького царства.

Народне зібрання в Ангорі прийняло постанову про скасування оттоманського царства, після котро-

го вся влада переходить до Народного Зібрання. Висока Іурта не візьме участі у Східній конференції в Лозанні, а константинопольський уряд подається до димісії. Народне

Розправа проти Степана Федака і тов.

(Продовження)

Д-р Ганкевич: Цей агент говорив вам що небудь?

Обв. Федак: Він казав, що його посадили тут, щоби витягнув з мене якусь відомість.

Д-р Ганкевич: Чи та сторожа стояла довго?

Обв. Федак: Безперервно цілу ніч і день.

Д-р Ганкевич: Ви сказали, що ви не брали участі в життю студентським і не були членом в жаднім товаристві крім спортивного товариства "Україна".

Обв. Федак: Так.

Д-р Ганкевич: Чи "Кум" був тайний, чи це може явна організація, котру толерувала небіжка Австрія?

Обв. Федак: "Кум" був вибираний на загальному з'їзді...

Предсідник: То вже пан Федак пояснив.

Обв. Федак: "Кум" видавав навіть відозви і я сам читав тамтого року по виборі "Кума" одну з них.

Д-р Ганкевич: Ви говорили про психічні мотиви, які вас склонили до атентату. Чи ви знаєте про д-ра Шурата, про його гостинне прийняття в поліції д-ром Райнлендером?

Обв. Федак: На 2 чи 3 дні був він у д-ра Райнлендера і той загрозив, щоби не провадити діяльності щодо університету.

Д-р Ганкевич: Чи вам відомо, як його прийняв п. дир. Райнлендер?

Предсідник: То не належу до їх сь.

Д-р Ганкевич: Високий трибунал! Ціле питання прямує до цього, щоби нам подати як найдокладніше психічний стан п. поручника Федака. Ці моменти перед самим атентатом мусіли на нього діяти. І таким певним моментом було якраз це, що я питав п. Федака, бо то викликало загальне обурення і було у всіх газетах написано.

Суддя прис.: З tego nie wychodzi, żeby ten fakt był oskarżeniemu znany.

Д-р Ганкевич: Бо то було нечуване, щоби з ректором університету адміністраційні власті так обійшлися. Це є так важний факт, як замкнення університету. Отже я додаю, що моє умотивовання і цей висказ є дуже важним моментом його психічного настрою.

Предсідник: Uchylam to pytanie.

Д-р Ганкевич: Я буду просити о ухвалу.

Прокуратор: Ви були там чи не були?

Предсідник: Ви були між Шуратом і Райнлендером, не булисьте?

Обв. Федак: Ні.

Предсідник: (до протоколянта) Прошу занотувати, що обор. д-р Ганкевич мотивує, чому ставить питання і просить о ухвалу.

Прокуратор: Wobec okoliczności, że p. obrońca uzasadnił pytanie skierowane do oskarżonego, które p. przewodniczący uchylił i uzasadnił to dosyć obszernie, ja ze swego stanu wiska muszę na te wywody odpowiedzieć, że to już nie są wywody z psychiki oskarżonego a z psychiki lawy obrońców. Muszę to podnieść z tego względu, że kiedy na zgłoszenie 80 obrońców k zbył podać miow i ki kierował osk. Stefanem Fedakiem, wtedy, kiedy dopuścił się zbrodni usiłowanego morderstwa, rozumie się, że ta obrona nie będzie obroną jednostki tylko obroną konglomeratu osób, które pod względem politycznym stoją ze sobą w pewnej jedności. O toż śmiem zwrócić uwagę Wysokiego Trybunału i lawy Przewodzących, iż osk. Fedak przez dłuższy czas, jak to panowie mieli sposobność stwierdzić z jego obrony, miał możność bardzo d. kładnego przygotowania, zastosował

cały materiał nie tylko literatury polskiej, historii polskiej i to nawet od w eków, nie tylko wiadomości z gazet, jakie wychodziły w czasie całego roku, p czawszy od skrajnych lewych do skrajnych prawych, ażeby czerpał to, co uważał za stosowne dla ustalenia swego stanu duchowego w chwili popelnienia czynu. Dlatego stwierdzam, że tego rodzaju sugestij ze strony obrońców może być powodem do jego stanu duchowego która nie będzie zgodna z jego intencją, ni pierwszem, ni poprzedniem wypowiedzeniem, ni z duchem prowadzenia rozprawy.

Д-р Глушкевич: Прошу Високого Трибуналу! Мені здається, що таке зєднання політичне, про яке говорив Високоповажаний Пан Прокуратор, є його чисто особистим здогадом. Ми персекуємо інтерес обжалованого і то кожний свого. Звісно вже з першого слідства, зложеного перед лицем Високого Суду, що атентат вистав спричинений тими сумними і тяжкими випадками, які він переживав. Розказав він нам тут з особна і спеціально про це страшне положення учасця молоді, сказав то все, дуже а дуже докладно. Високий Трибунал і Ви Панове Судді Присяжні! Як щиро він розповів, що коли отець давав йому гроші на виїзд за границю, то він станув на тім становищі: "що коли 600 моїх товаришів не може учитись, то і я остануся з ними". Мені здається, що можна поставити ті два питання, щоби ті два назиска виєлімінувати. Тож думаю, що Високий Трибунал допустить до тих двох питань поставлених в такий спосіб: "Чи ви не знаєте, яке було відношення найважніших чинників тут в місті до голови Університету?", а з окрема: "Чи не маєте о тім безпосередно: відомости?"

Предсідник Uchylam pytanie d-га Głuszkiewicza, bo nie jest niczem innym jak uchylonem pytaniem d-га Hankiewicza.

Голоситься д-р Володимир Левицький з Копичинь як субститут всіх.

Д-р Глушкевич: Поставляю питання в справі університетській: Чому українська суспільність бойкотувала тих, що записалися на польський університет. Чи вам відомо, як польська молодь була збурена переминенням варшавського польського університету на російський?

Предсідник: Uchylam to pytanie.

Д-р Ганкевич: Чи ви були тоді у Вінниці, як була історична стріча між Начальником Держави п. Пілсудским і Головним Отаманою п. Петлюрою і яка тоді запала деція?

Обв. Федак: Я вже заявив, що Начальник Держави Польської говорив тоді, що хоче помогти при будові Української Народньої Республіки. Я навіть цитував слова п. Пілсудского.

Д-р Ганкевич: Я звляя питання тому, чи ви там були. Я знаю, що ви там були в армії Петлюри, котра творила ряди польської армії, після відвороту Поляків з під Києва. Чи ви були переконані в добру інтенцію п. Пілсудского?

Обв. Федак: Я вже перше заявив, що Начальник Польської Держави хотів дійсно помогти в будові Української Народньої Республіки.

Д-р Ганкевич: Прошу говорити до суддів присяжних.

Суддя прис.: Ja wróce do epizodu z gimnazjum polskiego w 1914—1915 r. co pan bezpośrednio przedtem przeżył?

Обв. Федак: Я вже казав, що з вибухом війни я був на вакаціях через два місяці. З приходом військ я відступив з мешканцями села опісля з військом. Потім вернув до Львова.

Суддя прис.: Ale co pan przeżył?

Обв. Федак: Мене підчас відвороту австрійських військ одного дня зловили козаки на полі і мали мене розстріляти як шпіона. Тільки завдяки старшому офіцерови котрий зачав мене випитувати, я виратувався. Він відослав мене до дому.

Суддя прис.: Czy mogę kilka pytań zadać. Chciałbym dowiedzieć się o wykształceniu pana oskarżonego, bo nie uważam rozprawę za demonstrację. Czy pan studjował tylko akademję wojskową?

Обв. Федак: Я скінчив 5-класу у Львові при відвороті російських військ, могого батька вивезено до Росії, отже я тоді вступив до Українських Січових Стрільців. Через протяг 1915—1916. рр. мене не висилано на фронт. Все казали, що я ще за молодий і підчас того і здав іспит 6. класу, а опісля в 1917. р. по повороті з фронту здав іспит 7. класу.

Суддя прис.: A maturę?

Обв. Федак: Здав підчас побуту в академії військовій на відпустці в Львові.

Суддя прис.: A studja wojskowe, studia polityczne?

Обв. Федак: Ні.

Суддя прис.: Publicystyczne prace p. czytał?

Обв. Федак: Так, дуже много.

Суддя прис.: Czy panu wiadomo że tutaj na terytorjum trzech województw mieszka dwa miliony Polaków?

Обв. Федак: Відоме; але щоби два мільони мешкало, не знаю на певно.

Суддя прис.: Pan wspominał że wszystkie niesprawiedliwości polskie i że to było motywem, o toż czy panu było wiadomo o sądzie w Złoczowie nad Polakami?

Обв. Федак: Я вже відповів на то питання, що я довідався про те по своїм повороті вже тут.

Суддя прис.: A więc, czy wiadomem jest panu o obozie w Koszaczowie?

Обв. Федак: Ні.

Суддя прис.: Pan powiedział, że przed atentatem pan radził się starszych osób i pytał się, czy taki atentat byłby na miejscu. Co panu odpowiedziano?

Обв. Федак: Я вже відповів на то питання.

Суддя прис.: Pan powiedział, że nabrał pan wrażenia o rzekomej niesprawiedliwości polskiej, natomiast ruskiej niesprawiedliwości pan nie widzi. I mówię, że przeciw władzy polskiej chciał wystąpić. Czy pan zna ustrój władz Rzeczypospolitej?

Обв. Федак: Знаю.

Суддя прис.: Czy objęcie władzy przez wojewodę Grabowskiego mogło odbyć się bez woli rządu polskiego i marszałka Piłsudskiego?

Обв. Федак: То не була воля маршалка Пілсудского, алише було то рішення сойму.

Суддя прис.: Dlatego się pytałem, czy pan zna ustrój państwa polskiego i czy pan może się orjentować w tym splocie? Pan mówi, że pana oburzały polskie zachody kolonizacyjne i przyrównuje je pan do okupacji rosyjskiej. Czy panu wiadomo, że niema na terenie Królestwa Polskiego ani jednej gminy rosyjskiej, a ci którzy przybyli, to są z Rosji?

Обв. Федак: Ні, не знаю.

Суддя прис.: Dalej przyrównuje pan to do komisji kolonizacyjnej pruskiej. A czy wiadomem jest panu, że ani jeden sążeń ruskiej ziemi nie został wywłaszczony?

Обв. Федак: Мушу сказати, що велика власність земельна у Східній Галичині належала до польських панів. А були вони нащадками польської шляхти. Всі ці маєтки були колісь маєтками шляхти. По

заяттю Галичини 1340 р. Поляки відобрали землю боярам, а селяни закріпостили так, що вони вкінці стали робучою худобою і ці відносини панували до часу, коли Галичина перейшла до Австрії. А селянин працював далі на землях панських. Багато з них лиш з того жило, бо свого господарства не мали, бо в Галичині була т зв. мала господарка. А було дуже багато селян які працювали на землях панських, і багато з них з того тільки жило. Говорили про земельну реформу, про парцеляцію землі між селян. Як продавалося землю, то тільки між чужий, польський елемент, спроваджувавший з Мазурщини. Тим людем, що на ній працювали, що тільки з того жили, й не давали нічого. Так вони страчили навіть той варстат праці.

Д-р Глушкевич: Що на території Польщі, як сказав п. суддя присяжний д-р Боровец, на етнографічній Польщі не було ні одної російської громади, обяснюється тим, що російська власть не провадила колонізації і чи іншими чинниками, і чи факт, що в Східній Галичині була польська власність, обяснюється тільки виключно польською колонізацією.

Обв. Федак: В був Конгресівці не провадилося колонізації, а тут на території Галичини колонізовано села спроваджуваням з заходу елементом.

Д-р Глушкевич: І як ви дивитеся на це, що за часів російської окупації, російська окупаційна влада позвила і дала средства, щоби тут функціонували школи, коли противно до польської окупації школи на початку замкнено.

Предсідник: Uchylam to pytanie.

Д-р Глушкевич: А як обяснюється цей факт, що російська власть окупаційна дала Полякам можливість вчитися, а Поляки з самого початку замкнули школи, а професорів розігнано?

Обв. Федак: Підчас боїв були дійсно всі школи зачинені.

Прокуратор: Українські школи:

Обв. Федак: І інші.

Д-р Вол. Бачинський: Відносини у Східній Галичині в часі російської окупації були вам відомі? Чи знаєте ви може становище Грабского, що він тоді заявив?

Обв. Федак: Відомо. Тоді говорилося, що Поляки зрікаються права до Східної Галичини. То говорилося і писалося в часописах, навіть між іншими проти проф. Грабского виступили самі Поляки.

Предсідник: (оголошує перерву).

По перерві на салі являється обвинувачений Штик.

Предсідник: Proszę panów! Oznajmiam, iż zgłosił się sędzia p. Majer Frisch chorym. I zarządziłem przez lekarza jego zbadanie, które teraz odbywa się.

Читає по хвилі лікарське свідоцтво, почім Трибунал йде на нараду, а після неї говорить: Pan Frisch jest zwolniony, a na jego miejsce wstępuje p. Machalski. Przystępujemy do przesłuchania osk. Franciszka Józefa Szytyka. Ви є слухач прав на 1. році?

Обв. Штик: Так.

Предсідник: Коли ви були перший раз слухані?

Обв. Штик: 2. жовтня.

Предсідник: Коли ви зі стали арештовані?

Обв. Штик: 25. в ночі по 11. години.

Предсідник: Ви зналися зі Ст. Федаком?

Обв. Штик: Так.

(Продовження буде.)

Вибори до польського сейму.

Після виборів.

По тим неповним й уривочним відомостям, які маються зараз, годі собі скласти повне уявлення й повну картину результатів виборів до польського сейму. Дані, які маються зараз, торкаються в першу чергу мських округ. Вони дозволяють — зробити висновки про те, що вибори по містах пройшли при досить великому заінтересуванні і досить великій участі виборців. Відзначається велика участь в виборах Жидів й великий успіх списку бльоку національних меншостей (№ 16.) Центр по містах зібрав незначну кількість голосів й провів мінімальну кількість кандидатів. Так самонезначну кількість голосів вибрали по містах людські партії. Головна боротьба по містах серед польських виборців провадилась поміж списком № 8. і № 2., причому переважаючи кількість голосів віддано на н.-д. список. Треба відзначити досить великий успіх комуністів в Варшаві.

Вибори проходили під впливом адміністрації й з допущенням ряду зловживання з боку н.-д.

Результати виборів по сільських округах, які визначають характер сейму, покищо не відомі.

Результати виборів.

Варшава. Результат виборів у 329 обводах на загальне число 840 обводів; віддано голосів на список ч. 8 — 169.480, на список ч. 2 — 80.290, на список ч. 16 — 40.488, на список ч. 20 (жидівський демокр. бльоку) 22.327, на список ч. 5 (комуністів) 25.780; решта партій одержало менше значне число голосів.

Краків. По попереднім підрахункам одержали при виборах список ч. 8 — 27.216, список ч. 2 — 19.264, список ч. 25 (сіоністи) — 16.884. Уділ виборців в голосування був значний. Маючих право голоса в Краківі нараховується 109.000 осіб.

Люблин. По попереднім підрахунку в 7 обводах результати голосування такі: список ч. 2 — 2.154, список ч. 8 — 1.625, список ч. 16 — 2.303.

Катовиці. По підрахункам в 14 обводах віддано: список ч. 2 — 365, список ч. 16 — 7812, список ч. 8 — 3535.

Торунь. Список ч. 7 (нар. роб. парт.) — 3014, список ч. 8 — 11374, список ч. 16 — 1571.

Краків. Результати виборів: список ч. 8 здобув два мандати, соціалісти один і Жиди один.

Вільно. Результати підрахунку по 9 обводах такі: ч. 2. 1789 голосів, ч. 8. 4153 голосів, ч. 16. 1800 голосів, ч. 22 (кресове об'єднання) 1069 голосів.

Варшава. Підраховані голоси в 339 обводах: Найбільше число голосів здобули списки ч. 2 88.842, ч. 5. 26.345, ч. 8. 167.862, ч. 16. 60.126.

Бидгоща. Найбільше число голосів по попередньому підрахунку здобули списки: 7. 7.221, ч. 8. 21.393, ч. 16. 6.768.

Вислід виборів у Сх. Галичині.

Львів: Ліста ч. 8 (н. д.) 33485 голосів. Вибраний Станіслав Гломбінський і Чеслав Мончинський. Ліста ч. 17. (сіоністи) 24.164 голосів. Вибраний д-р Леон Райх. Ліста ч. 2. (П. П. С.) 14.134 голосів. Вибраний Артур Гавзнер. Прочі партії не ма-

ли мінімуму голосів і не вибрали нікого.

Львівський повіт. Ліста 1 (людовці) гол. 13.120, ліста 2 (П. П. С.), гол. 5295, ліста 8 (Н. Д.), гол. 7408, ліста 23 (українські хлібороби) гол. 204.

Яворів. Ліста 1 гол. 3184, ліста 2, гол. 152, ліста 8, гол. 670, ліста 23 гол. 1089.

Жовква. Ліста 1 гол. 4630, ліста 2 гол. 300, ліста 8 гол. 1418, ліста 17 гол. 2770.

Перемишль. Ліста 1 — гол. 78, ліста 2 — гол. 4151, ліста 8 — гол. 4319, ліста 17 — гол. 4845, ліста 23 — гол. 1846.

Золочів. Ліста 1 — гол. 5085, ліста 2 — гол. 615, ліста 8 — гол. 315, ліста 17 — гол. 4426.

Тернопіль. В чортківському повіті ліста 1 дістала 1207 голосів, ліста 2 — 467, ліста 3 (Визволене) — 5 голосів, ліста 8 (н. д.) 2730.

Стрий. Ліста 24 (українські хлібороби) 11.563 голосів. Вибраний один посол. Ліста ч. 17. голосів 25 379, ліста 2 голосів 19.351, ліста 8 голосів 19 344.

Гусятин. Ліста 1. голосів 4000, ліста 2. голосів 152, ліста 8. голосів 3.309, ліста 17. (Жиди) 2.529.

Сокаль: Ліста 1. голосів 4.491, ліста 2. голосів 300, ліста 8. голосів 2. 232, ліста 23. (українські хлібороби) 741.

Рава Руська: Ліста 1. 264 гол., ліста 2. гол. 1.364, ліста 8. голосів 1.069, ліста 23. гол. 1454.

Бережани. Ліста 1. голосів 5.055, ліста 8. гол. 2.172, ліста 17. гол. 2.878.

Зборів. Ліста 1. гол. 5.738, ліста 8. гол. 1.966, ліста 17. гол. 1879. Перемишляни. Ліста 1. гол. 3.025, ліста 2. гол. 182, ліста 8. гол. 6.105, ліста 17. гол. 2.815.

Виборчі надужиття у Сх. Галичині.

Українське населення Сх. Галичини не взяло участі у виборах з винятком кількох соток збаламучених несвідомих селян. Щоби якнебудь замаскувати український бойкот виборів Польська Аг. Тел. доносить, що Українці на Покуттю не брали тому участі у виборах, що в той день панувала снігова заметіль (!), яка перешкодила комунікацію.

„Курер Польські“ доносить, що польська ендеція здобувала голоси „грішми і терором“.

„Schwila“ доносить, що станиславівський воевода і калуський староста Мадуровіч скликували Жидів на збори та приневолювали їх голосувати на хрунівську лісту „українських хліб“ (о. Ільків) бажаючи тим способом хоч одного Українця втягнути до союму коштом жидівських та польських голосів. З числа управнених до голосування у Сх. Галичині голосувало заведи 60 процент Жидів та Поляків.

Ближчі відомости про польські вибори на терені української Східної Галичини, а також: про вислід бойкоту тих виборів з боку українського народу, про страшний надужиття з боку адміністративної івійськової влади та роботу платних виборчих гіен — подамо у найближчих числах нашого часопису, не хоча стримувано якнайшвидший випуск числа після п'ятиденного перериву.

Матчак. По скінченню переслухання ком. Гаха, який на запити оборони відповідав з нетакним зденервуванням предсідник зарядив павзу.

Після павзи, яка тривала до год. 12:25 м. зголосився до слова

Д-р Шухевич: Пане Штик! Як прийшло підчас вашого переслухання дня 12. листопада перед п. Гахом до подання вами імен членів Начальної Колегії?

Обв. Штик: Пан Гах читав назвиска і питав „так“ або „ні“.

Д-р Шухевич: На якій основі ви потверджували або заперечували?

Д-р Шухевич: Як прийшло до подання вами псевдонімів „членів“ тої організації.

Обв. Штик: Подібно, як було з поданням імен членів „Нач. Колегії“.

Д-р Шухевич: Чи в судових актах є всі протоколи з вами списані?

Обв. Штик: Бракує двох протоколів; одного списаного з п. Стуйковим і другого з п. Торосевичем.

Прок.: Становище оборони до свідка ком. Гаха і задавані йому питання роблять на мене враження, що оборона хоче закинути п. Гахови, що він виміг зізнання на п. Штику підступом. В кожному випадку нелегально. Тому жадає допущення як свідка слідчого суддю Ангельського на обставину чи зізнання п. Штика перед ним покриваються зізнаннями, зложеними ним перед п. Гахом.

Д-р В. Старосольський: протестує проти помилкового трактування інтенції оборони п. прокуратором. Нам ходить о се чи зізнання п. Штика, які творять фундамент акту обжалування є об'єктивно правдиві чи ні. Спосіб переведення дождень є для нас рішуче вірний. Колиб стати на становищі п. прокуратора, що власти критикувати не можна, що не вільно квестіонувати її метод, то в такому випадку непотрібна була би розправа. Свідомство п. судді Ангельського не причиниться нічим більше до порушення квестії з місця. Але оборона застерігаючись проти мотивів поданих прокуратором, погоджується на його покликання.

Д-р М. Глушкевич: Вносьте, щоби суд зарядив прислання до салі розправ гардероби воеводи Грабовського, в якій він находився підчас атентату для оглянення її експертами. Крім того просить о покликання лікарів для оглянення ран воеводи на ствердження факту, з яких куль вони повстали: зі звичайних, чи як впевняє п. Грабовскі „дум-дум“. Рівночасно просить о покликання знатоків, які ствердили, що слово „последний“, яке находили в акті обвинувачення не відповідає своїм значінням слову „последовний“, якого ужито в оригінальному документі, о зарядження проби стріляння самим п. Федаком на обставину, що п. Федак твердить, що не хотів виконати атентату на Пилсудского, а на Грабовского, що тогож Грабовского не хотів убити, уміючи дуже цільно стріляти, як це ствердив свідок ген. Розвадовскі. Підчеркує ріжницю атентату на високопоставлену особистість прим.

якого Скаллона, а заміреним убийством шпика, донощика, чи городового на вулиці Варшави.

Далі стверджує оборонець результати розправи, досягнені у відношенню до особи і вчинку обв. Ст. Федака.

Просить прокуратора, щоби цей усунув з акту обвинувачення місце, в якому говориться, що маршалок Пилсудскі тільки дякуючи ухиленню на зістав поцілений кулею. Одинокий свідок на цю обставину Грабовскі ствердив, що Пилсудскі протягом цілого атентату не рушився. В противному випадку оборона найдеться в прикрому положенню зажадання свідомства начальника держави Пилсудского.

Д-р Давидяк оповідає на основі документів про „лікарську“ кар'єру прокуратора Фішбайна, який не явився на розправу, а є одним об'єктивним свідком проти обв. Зиблікевича. Оборонець вносить о ствердження „характеристики“ того прокуратора. Вносить о покликання на свідка ред. М. Струтинського, який сидів з ним разом на Баторого. Крім цього вносить оборонець на покликання цілого ряду свідків, якіб виказали фантастичність даних, заключених в акті обвинувачення.

Д-р Бандель прилучається до внеску обв. д-ра Глушкевича що до покликання знатока української мови для ствердження значіння слова „пане товаришу“, ужитого переслухованим комісаром до обж. Горобійовського.

Д-р Ганкевич просить о спроведення до розправи Карашука з Гдацька. Що до п. Карашукової, то вона мешкає у Львові в готелю „Зоржа“, хоч може під не своїм іменем. Поки це станеться, оборонець характеризує особу Карашука на основі даних з „Веку Нового“. Просить о покликання свідків Остапа Луцького ад'ютанта Петлюри на доказ, що Карашук був розвідником гол. отамана Петлюри в Станіславові, ротм. п. в. Леона Княжолуцького, що був в штабі армії У. Н. Р., який арештував Карашука за мальверзації і обман і т. д.

Д-р М. Волошин вносить на покликання свідка Стефанії Білецької на доказ, що обж. Білецького і його батька арештовано в їх помешканні на Сенаторській ч. 6. дня 26. вересня 1921 р., а відтак випущено і що від того часу імя і адреса Білецького були відомі поліції.

Д-р С. Шухевич просить о покликання свідка судді Михайла Присташи на обставину, що дня 23. вересня 1921 р. в день „льосовання“ від 9 год. веч. до 1. вночі перебував обв. Федак в товаристві п. п. Присташи і Семчишина. На доказ неможливості переведення „льосовання“ в каварні „Република“ предкладає обв. ситуаційний плян каварні і свідка директора Н. Гостиниці Пашака.

На доказ неправдивості зізнань Ф. Штика, покликає на свідка Анну Залужну з її ріднею, полк. Миколу Секрета і др.

Год. 2:45 мін. обв. д-р Шухевич засовує ствердження оборони і вчислює доказових свідків, які повинні бути покликані до розправи.

НОВИНКИ.

„ДІЛО“ ЗАКРИТЕ І 3-го листопада ц. р. розпорядженням львівської дирекції поліції закрито одинокий український щоденник в Галичині „Діло“. З сьогоднішнім днем тижневик „Свобода“ починає виходити, як щоденник.

— З огляду на п'ятиденний перерив у випуску нашої газети сьогодні подаємо матеріал, складаний здебільша ще перед тижнем, (хроніку нашого лихоліття), лише доповнений найбільш актуальними вістями, як: „після польських виборів“ та ковотки вісти з широкого світа.

— Перший виступ українського Національного Хору в Америці. Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця виступив 5. жовтня ц. р. в перше в Америці концертом у великій Карнегі Гол. Перед салею, виповненою до послідного місця, Український Національний Хор, витаний справжнім градом китиць та великим вінцем від місцевих українських організацій, злучених в ньюйорський комітет вітання, відспівав вибір українських народних пісень, ліричних і епічних, шедрівки, „Верховину“, колискові і другі пісні, в укладі українських композиторів: Леонтовича, Стеценка, Лисенка, Барвінського та Кошиця. Одначе з свого

З останньої хвили.

XII. день розправи.

Львів, 6. XI. 1922.

Дванадцятий день розправи лучався з цілоденним опізненням переслуханням свідка Дорундьяга, якого приведено до розправи в коломиїської тюрми

В слід за ним відповідав на запити оборони ком. Гах, який не маючи відповіді на багато з них був примушений заслонюватись урядовою тайною або користуватись ухилюванням питання з боку предсідателя. В особливо неприємне положення поставив свідка обж.

боку мусимо з прикрістю зазначити та найрішучіше напаятнувати такі комбінації як співання між українськими піснями по московськи уривки з російських опер та московські пісні на українському вечорі. Українським Національним Хором. Не дивися, що деякі ньюйорські газети (англійські) писали про виступ Хору Ол. Кошиця, як про московський вечір.

— 3 Вдні доносять нам, що Висша Школа для світової торгівлі (Hochschule für Welthandel) (давніше Експортова Академія) у Відні приймає абсолвентів однорічного торговельного курсу при Торговельній Школі тов. „Просвіта“ у Львові на II. рік, признаючи сей курс за рівноградний з т. зв. курсом для абтурієнтів при Торговельних Академіях.

— Утеча чеського шпіона. З краківської в'язниці втік Юзеф Глявіш чеський шпіон і дістався на Чехословаччину.

— Українська історія на індексі. Сконфісовано й видано заказ розширювання першого випуску видавництва „Живі гроби“ п. з. Петро Сосенко Молодший: „Про славного українського лицаря Івана Сірка“. Історична розвідка з картинами.

— Ще ко-сиріяція. Дня 5. жовтня ц. р. відбулась апеляційна розправа в окружнім суді в Бережанах, проти о. Ст. Городецького пароха в Вербилівцях, о. Соловія пароха, в Пукові, Теодорія Свериди, Марусяк госп. в Пукові, Стефана Городецького ст. теологія Івана Скробача господаря в Бабухові і Хабурського ст. теологія. Всіх обжаловано о переступство з § 301 з. К. — Всіх обжалованих арештовано в п. до листі 1921 (під закладом злочину з § 588 з. к. Прокураторія однакож обвинувачувала їх о переступництво з § 301 з. і для браку вини з ст. рони увільнено їх а прокуратор вніс відклик від вироку увільнюючого і остаточно тепер по році і по відбутій невинно карі всіх їх увільнено від вини т. карі.

— На почті втягають примусом на польський державний скарб. Штайнмец, спольщений Німець, урядник почти в Добромилі стягає примусом від кожного, що приходить з якимнебудь ділом на почту, гроші на срібло для польського державного скарбу. Стягає так, що бере виду оплату, не питаючися навіть інтересованого, чи він хоче давати на скарб.

— Страх має великі очі. На лінії Львів-Підгайці поліція побачила священика, якого придерджано. Цей священик вилегітимувався документом виставленим на імя Шептицького. Це імя так налякало поліцію, що вона звалярувала всі постерунки в окрузі (коло Дунаєва) і поширила чутку, що митрополит Шептицький їде в потязі організувати повстання. Священика арештовано і посаджено у в'язниці, де відбувається слідство.

— Вліси до Драматичної Школи. Нас просять повідомити, що вліси до Драматичної Школи О. Загорова і М. Вороного продовжено до 15. листопада с. р.

— Польські фашисти. „Robotnik“ доносить, що польська ендецька партія організує тайні військові організації п. з. „Вольні Стшелец“. Ця організація складається з бувших офіцерів, студентів, а метою її є боротьба із соціалістичними партіями та з національними меншостями. „Вольні Стшелец“ має великі склади зброї та муніції.

— Звертається увагу нашої суспільности, щоби сирі скіри з кун, гхорів, видр. лисів, котів і т. п. продавати лише нашій українській фірмі: Петро Карпак, Львів вул. Куркова ч. 11а. 945 9-30

— Найл пше і найдешавше ОБУТТЯ 7 М. тільки у фірмі 1-2
Н. Тенецбавм Львів, вулиця Академічна 20

НАДІСЛАНЕ.
За надіслане редакція не відповідає.

ОКУЛІСТ
Д-р Яворскі
1019 1-2 **позернув.**

ОПОВІСТКИ.

Надзвичайний Загальний Збір „НАРОДНОЇ ГОСТИННИЦІ“ реєстрованого стоваришення з обмеженою порукою у Львові відбудеться в середу дня 29. п. до листопада 1922, о год. 5й по пол. в салі стоваришення при вул. Косцюшка ч. 1 а, I. п. Предметом нарад і рішень цього надзвичайного Збору буде зміна статута стоваришення у всіх параграфах задля узгіднення його з постановами кооперативного закона. — У Львові, дня 5. листопада 1922. Роман Сосновський, предсідатель; Іларій Чапельський, секретар. 1020 1-1

ЛИСТУВАННЯ.
(Запити і відповіді).

Хто знає що сталося з **Іваном Галушчаном**, який як полонений в 1916 р. був в Бахмуті Екаторин. губ. — зволить зачинагородою повідомити Марію Галушак, Воловець, п. Незнаєва к. Горлиць. — Закордонні часописи просять о передрук. 1014 1-3

Дрібні оголошення.

ЛІКАР-УКРАЇНЕЦЬ просить громадян о подання місцевости, де заходить дійсна потреба лікаря і де можна винайти мешканця зложене з трех покоїв з кухнею. О відповідь просить до редакції „Ціла“ під „лікар“ 1002 2-3

ЦЕМЕНТ в бочках зі складу продає „У Б У С“ Львів, Осолінських ч. 6. XVI 5-10

МАТЕРІЇ жіночі і мужські, полотна, бархани, флянелі, хустки, предсід поручає „Мануфактура“, Перемишль, Ринк 2. M 4 5-5

СТУД. ФІЛЬОС. глядає помешкання у Львові за удіювання лекцій. Зголосуватись в Адм. „Діла“ під „фільозоф“ 927 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.
За оголошення Редакція не відповідає.

967 7-2 **АДВОКАТ**
Д-р Володимир Бачинський
переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці“.

ЩОДЯКА.

Страшний гість, ангел смерті загостив дня 16. жовтня 1922 в нашу родину, видираючи жєні найлішого мужа, дітям найпечальнішого батька Алексія Гайдукевича, директора школи в Замарстинові, котрий будучи в силі віку, міг ще довгі літа трудитися для добра українського народа і щастя родини. В тім превеликім горю знайшли ми велику пільгу і потіху у ширині і добрих людях, котрі помагали нам дивити тяжкий хрест не маючи иншого способу їм віддячитися заявляємо їм бодай на сім місяці нашу найкращішу подяку. Передовім дякуємо тим, котрі з правдивим пожертвованням зволіли занятися похороном, куди тілїні останки аложено а передовім п. Іларієві Набикови. Рівнож дякуємо о. сов. Д. Лопатинському за провід в похороні і за прекрасну прашальну бесіду, о. сов. Дзєровичеви за нагороду бесіду, о. М. Жовнірчукови, о. Василеви Новосадови, о. Горчинському, о. Вознякови, о. М. Яремі і отцям закону Кап. Т. Кравсови і Г. Едлінському в Замарстинові за їх участь. Дякуємо Вп. Зеленому і Вп. П. Маліцький за теплі та ширі слова прашаючи свого Товариша знання. Не менше дякуємо хороби за їх спів як рівнож горожанам Замарстинова і доохрестности, що прибули на цей сумний обряд а вкінці всім тим, що заявляли нам своє співчуття по так страшній страті для нас. Нехай Вам Господь Бог нагородить по своїй щедролубивости за Ваші труди і молитви а ми заховасмо для Вас вдячну память в наших зболілих серцях. — Герміна Гайдукевич жєна, Едвард і Марія з Гайдукевичів Попельницька донька і зять, Стефанія Гайдукевичівна донька, Софія і Іван внуки. Замарстинів, дня 4. п. до листопада 1922.

Адвокат і оборонець в кривих справах
Д-р Степан Баран
веде адвокатську канцелярію
В ТЕРНОПОЛІ, вул. 3. МАЯ ч. 5.
(готель Адлера, побіч Нар. Торговл.)
67 35-2

Надзвичайні Загальні Збори
Товариства взаїмного кредиту
„ДНІСТЕР“
стоваришення зареєстрованого з обм. пор. у ЛЬВОВІ відбудуть в п'ятницю дня 24. п. до листопада 1922 р. о год. 5 по пол. в дирекційній салі Товариства при вул. Руській ч. 20.
Предметом нарад і рішень сих Надзвичайних Загальних Зборів буде зміна всіх параграфів статуту Товариства в цілі узгіднення його з постановами кооперативного закона.
На случай коли би не зібралось щонайменше 40 членів потрібних до комплекту, відбудуться того самого дня, в тій самій салі о год. 5:30 по пол. надзвичайні Загальні Збори тогоч Товариства без огляду на число присутних членів.
У Львові, дня 3. п. до листопада 1922.
Роман Сосновський
президент.
I. 1-1

Надзвичайні Загальні Збори
Задаткової Каси „ВІРА“
стоваришення зареєстрованого з необмеженою порукою
в ТИСЬМЕНИЦІ
відбудуться дня 19-го п. до листопада 1922 р. о годині 2., а в браку комплекту о годині 4. в салі Українського Народ. Дому в Тисьмениці зі слідуєчим денним порядком:
I. Відкриття зборів.
II. Відчитання протоколу з попередних загальних зборів.
III. Зміна статута.
IV. Затвердження двох членів Управи і 3 заступників.
V. Вибір 12 членів Надзірної Ради.
VI. Внески.
Д-р Яр. Шпайло Ом. Сендецький
предсідатель. 1016 1-1 секретар.

НАДЗВИЧАЙНІ
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Кооперативні
Споживчої Спліки в Тернополі
відбудуться 19. п. до листопада 1922 р. з слідуєчим порядком справ:
1) Відчитання протоколу з попередних заг. зборів.
2) Підвишка уділів до 5000 мп. а вписового до 500 мп.
3) Вибір одного члена Надзірної Ради.
4) Затвердження вибору одного директора.
5) Внесення і запити.
О. Постригач **О. Гусаківський.**
голова. 1017 секретар. 1-1

Надзвичайні Загальні Збори
торговельного стоваришення
„Народний Дім“ в Бережанах
відбудуться 21. п. до листопада 1922 о год. 2-й по полудні в льокалі Тов. „Бесіди“ зі слідуєчим денним порядком:
1. Відкриття Зборів.
2. Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів.
3. Звіт з ревізії переведеної з рамени Кр. Союча ревізійного у Львові.
4. Звіт уступаючої Управи.
5. Вибір і затвердження нової Управи.
6. Зміна статута.
7. Внесення.
ЗАМІТКА: Колиб о год. 2-й по полудні не зійшлося відповідне число членів вимагане статутом, так Збори відбудуться того самого дня, з тим самим порядком нврад і у тім самім льокалі о год. 3-й по полудні.
ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Д-р В. Лаврівський **Ф. Бабяк**
предсідатель 1013 1-1 секретар.

КАЛЕНДАР 1009 2-3
„ЧЕРВОНОЇ НАЛКИ“
Ціна 1500 мп.
З пересилкою 1600 мп.
Гроші слати до Зем. Банку Гіпотечного — Львів, Підзалє ч. 7.

Небувала оказія! **Небувала оказія!**
ЧОРНЕ СУКНО
з чистої вовни, 140 см. ширєке. Надається на покриття футра, одяги. — За 3 метри 22,00 мп. Висилає за післяплатаю фабричний склад сунна
СИМЕОН ІВАНКІВ
Стрий, вул. Трибунальська ч. 8. Без жадного ризика. Як сукно не подобається, до 7 днів звертаю гроші. — Ціна важні до 15. листопада 1922. 983
Цінників і прібок не висилаю. 3-4

Купуйте! Календар „Просвіти“ Читайте!

Вже вийшов і продається великий ілюстр. Народний Календар „Просвіти“ на 1923 р. Календар формату великої 8°, має 21 аркушів друку, прикрашений при кожній статті початковими ініціалами великих букв арт. Вол. Сіпінського, ріжними фотографічними знімками (з військового УГА. життя — тюремного — „Бригідки“, еміграційного, освітньо-театрального, політичного світа) та ілюстраціями в числі 112, з гарною титуловою вінею арт. І. Косинина. Календар складається з чотирох частей: I. Календаря в двох аркушах друку; II. Інформаційний відділ в 1 аркуші; III. Літературно-научно-суспільний Збірник п. н. „В поліні“... (Як число 13. Народної Бібліотеки „Просвіти“) в 14 аркушах, IV. Оголошення українських і чужих фірм в 4 аркушах.
Збірник „В поліні“ ділиться на часті: Літературну, научну, просвітну, суспільну, пісні, справи Сх. Галичини, посмертні згадки, лікарську і ветеринарїну. Поміщені там статті старших українських письменників і молодших та багато нерекладів з чужих мов, як російської, чеської, англійської, ірландської, малярської та з іншої пр. О. Олєся, Б. Лепкого, О. Бабія, В. Пачовського, Петра Франка, Н. Липи, Кл. Неліщука, Ар. Животка, В. Мартиневича, А. Чехова, Т. Массарика, Джєрова К. Джєрма, Рабіндранат Тагора, Д. і М. Сумцевих, проф. Ом. Терельського, п. оф. М. Грушевського, М. Гайворонського, Д-ра Мих. Лозинського, С. Українського, С. Шаха А. Дзєвича, лікаря д-ра Івана Курівія, ст. вет. лікаря М. Стахурського, та багато інших придрібніших статтях.
Волинь і Холмщина узгляднені з окрема авторами, статтями і ілюстраціями.
Ціна примірника 2500 мп., застережена лише на місяць листопад.
При замовленні понад 10 прим. дається за готівку 20% опуст., на рахунок 5%.
Члєни дістають і при однім примірнику 20 прд., то значить о 500 мп. дешєвше (а члєнська вкладка вносить 240 мп. річно).
Замовлення й гроші слати впрст до канцелярії Тов-а „Просвіта“ у Львові, Ринок 10. На порто і опаковання долучати 125 мп.
III. 1-1

КІНОТЕАТРИ
КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА
висвітлюють від вторка 7. листопада 1922. прєгарну драму на 6 великих дій на підставі сензаційного роману Норберта Жака п. з.:
СЕРІЮ II. **„Д-р МАБУСЕ“** **СЕРІЮ III.**
і послїдну і послїдну.
В головїй ролі славний артист Рудольф Кляйн ROGGIE, першорядна сила на горизонті кінемат. графічн і штуки.

ВЖЕ ВІЙШОВ
З ДРУКУ

Стінний Календар УПТ.

на рік 1923. — Ціна 500 мп.

XVII: 2

Замовлення приймає канцелярія Українського Педагогічного Тов-а, Львів, Ринок ч. 10.

ПОЗІР ЕМІГРАНТИ!!!

Корабельне Товариство

RED STAR LINE

Львів, Сикстуська 29.

Тернопіль, Міцкевича 31.

повідомляє, що число емігрант в для їхньої Галичини є вже на вичерпанню. Всі пасажирі, які одержали вже америкаську візу, повинні проте **сейчас** виїхати до нашого бюро

„RED STAR LINE“ у Варшаві, Маршалківська 137.

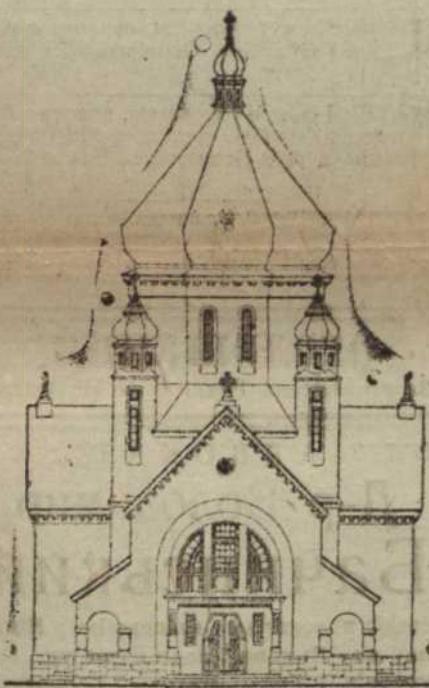
(без багажу) в цілі зареєстровання на виїзд до Америки.

УВАГА! Ближніх інформацій відносно виїзду до Америки і Канади уділюємо безплатно. — По інформації зголошуватися до наших бюр особисто.

XX. 1-1

ЦЕРА і відпрасовані на метри
фіранки напн на лінійа
портієси обрусн
хідники меблеві матері
дивани матеріалісінічки
лінолеум стори до вінон
ТАПЕТИ в найбільшій виборі по-
XXIV. ручає 2-9
Е. КІЧАЛЕС і А. МАРГУЛЕС
Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

ДЕНТИСТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ
Д-ра ШИМОНА РАПНАПОРТА
Львів, вул. Сикстуська 17.,
пльомбовання і виривання зубів без болю,
штучні зуби в кавчуку і з лоті по дуже
приступній ціні. Уоряникам і шкільній
молоді значний опуст. П. Т. Паньків з
пловничі полагоджується в найкоротшому
932 часі. 9-10

ЦЕРКВИ

будинки, млини, XVI.
доми, фабрики,
13-20 кам'яниці і т. д

проектую і будує — а також
::: достарчає увесь потрібний :::

БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

„УБУС“

(Український Будівельний Союз)
Львів, вул. Осолінських ч. 6.

Закордонне Представництво Т-а
„Українське Видавництво в Катери-
ославі“

- має на продаж невелику кількість:
- А. Кашенко. **Зруйноване гніздо** По-
вість з часів скасування Січи. Ціна
400 мар нм.
- А. Кашенко. **На руйнах Січи.** Історич-
не оповідання. 80 м. н.
- Д. Мордовець. **Гетьман Петро Са-
гайдачний.** Істор. пов. 480 м. н.
- О. Рогова. **Тиміш Хмельниченно.**
Історична повість. 720 м. н.
- А. Кашенко. **Мандрівка на Дніпрогі
пороги** Оповідання. 100 м. н.
- С. Русова. **Серед рідної природи.** Опо-
відання. З малюнками Ю. Русова.
400 м. н.
- А. Животко. **Пром'нь** Збірник для
праці з дітьми в дошкільних закладах
та родинях. 400 м. н.

- „Ярина“ Український Букварь з чи-
танняю, склад А. Воронєць, з 52 ма-
люнками Ю. Магальського, з роз'ят-
ком: „Як учти з букваря Ярина“, та
„Як вести розмову з малюнків“.
600 м. н.
- М. О. Ковалевський. **Історія Греції
та Риму**, для школи й самонучки, з
46 малюнками й 3 картами. 600 м. н.

- Незабаром буде:
- М. Левницький. **Граматика україн-
ської мови.**
- А. Кашенко. **Оповідання про славне
військо запорожське низове.** Вели-
ка ілюстрована історія Запорожжя.
- С. Русова. **Єдина діяльна (трудова)
школа**
- А. Кашенко. **Над юдацьким позо-
гом.** Істор. оповідання.

Продаж по всіх кращих книгарнях.
Повний каталог даром. Продаж виключно
за готівку. Книжки висилають негайно.
На більшій замовлення — значна знижка.
Гроші (невеликі суми) можна прислати
листом, а краще переказами на *Konto*
E. Wyrowuj, Dresdner Bank, Berlin, чи Зе-
мельний Банк Гіпотечний, Львів, або про-
сто на адресу:

EUG. WYROWYJ,
Berlin SW 47, Yorkstr. 84. II.
Доставка книг на Україну й з України.
Довучення в справі друкування та по-
стачання книжок на всіх мовах для
всїх країв. 915 3-3

ДРУКАРНЯ і фабрика пацятон
І. ФРІДМАНА
Львів, вул. Сикстуська число 2 і 4.
виготовлює гарно і дешево всякі друки
XXIV. 8 9
та печатки.

АДВОКАТ
Д-р Дрогомирський
В ЗОЛОЧЕВІ 0-10
930 повернув до Золочева і веде як перше
адвокатську канцелярію.

БЮРО
Адольфа
Геллеса
Тернопіль,
вул. ВАЛОВА ч. 2
поручає по конкурен-
ційних цінах
журнали
і крої мод
жіночих
мужеських
і діточих
на р. 1923.

Продаж гуртом і де-
тайльно. Висилка до
кожної місцевості
відвоттно і за після-
платою. Для відпро-
давців корисні услівя.
960 4-4

ВЗУТТЯ, СНІГІВЦІ, КАРБОШІ (бонуса,
і м. зимові ризики) — поручає
Еміль Габер, Львів,
площа Галицька (проти Гіпотечного Банку).
5-10

Присилайте
передплату!

ПРОСИМО ЗАМОВЛЯТИ

нові видання Української Мистець-
кої Накладні „УМНА“. Ластівки в
красках: М. Лисенко, Т. Шевчен-
ко, І. Франко. Види Київа — по 23
мп. Портрет Т. Шевченка в крас-
ках 29x35 890 мп. Для головних
відборців ваємо 20% опусту. За-
мовляти просимо на адресу:

Buch- u. Kunst Verlag „UMNA“
Wien, VIII., Ledererg. 20.
890 4-?